

Osallistujat:

pääministeri Sanna Marin (pj)

tiede- ja kulttuuriministeri Antti Kurvinen

opetusministeri Li Andersson

dekaani Peppi Karppinen, Oulun yliopisto

akatemiaprofessori Samuel Kaski, Aalto yliopisto

hallituksen puheenjohtaja Marjo Miettinen, Ensto Oy

partner Ilkka Kivimäki, Maki.vc

johtaja Petra Lundström, Fortum Oyj

rehtori-toimitusjohtaja Vesa Taatila, Turun ammattikorkeakoulu

toimitusjohtaja Antti Vasara, VTT Oy

valtiosihteeri Henrik Haapajärvi, Valtioneuvoston kanslia

kansliapäällikkö Anita Lehikoinen, opetus- ja kulttuuriministeriö

pääjohtaja Heikki Mannila, Suomen Akatemia

pääjohtaja Nina Kopola, Business Finland

valtiosihteeri Jukka Ihanus, työ- ja elinkeinoministeriö

valtiosihteeri Akseli Koskela, sisäministeriö

erityisavustaja Joonas Rahkola, valtioneuvoston kanslia

erityisavustaja Jenny Hasu, työ- ja elinkeinoministeriö

erityisavustaja Jirka Hakala, opetus- ja kulttuuriministeriö

erityisavustaja Lisa Palm, oikeusministeriö

johtaja Erja Heikkinen, opetus- ja kulttuuriministeriö (TIN-valmisteluverkosto))

opetusneuvos Riina Vuorento, opetus- ja kulttuuriministeriö (siht.)

ylijohtaja Ilona Lundström, työ- ja elinkeinoministeriö

teollisuusneuvos Mikko Huuskonen, työ- ja elinkeinoministeriö (TIN-valmisteluverkosto)

tiedeasiantuntija Antti Pelkonen, valtioneuvoston kanslia (siht.)

PÖYTÄKIRJA

1. Kokouksen avaus

Pääministeri Sanna Marin avasi kokouksen klo 10.

2. Asialistan hyväksyminen

Asialista hyväksyttiin.

3. Geopoliittinen tilanne ja TKI-toimintaympäristö

Ulkopoliittisen instituutin johtaja Mika Aaltola alusti geopoliittisen tilanteen vaikutuksista tutkimusympäristöön ja tiedediplomatiaan (liite 3). Aaltolan mukaan geopolitiikassa on meneillään siirtymä territoriaalisesta kamppailusta uusille toimintakentille. Esimerkiksi finanssi- ja datavirrat ovat valtapoliittisen kamppailun kohteina. Tiedon tuotannon markkinat ovat kilpailukenttä, jossa on käynnissä kisa suurvaltojen kesken. Tiedon tuottaminen on epätasaisesti jakautunutta – sitä hallitsevat USA, UK ja länsi-Eurooppa, mutta

Kiinan nousu on nopeatahtista. Autoritääriset maat myös pyrkivät vaikuttamaan tutkijoihin monin tavoin: suoraan tutkijoihin, vertaisarvioitsijoihin sekä rahoituksen kautta. Vaikuttamisen tavat on tärkeä saada tietoon, jotta vaikuttamisyrittäjiä voidaan tunnistaa. Tilannetietoisuutta tarvitaan, kun tiede on geopolitisoitunutta suurvaltojen välillä.

Lisäksi Aaltola painotti positiivista politiikkaa: satsataan perustutkimukseen, tieteen vapauteen ja tiedon valumismallille taloudellisin ja oikeudellisin keinoin.

Suojelupoliisin päällikkö Antti Pelttari alusti geopolittisen tilanteen vaikutuksista yritysten TKI-toimintaympäristöön. Pelttarin mukaan ilmastonmuutos tulee vaikuttamaan globaaleihin valtasuhteisiin. Energia, materiaalit ja akkuminaalit ovat tärkeitä poliittisia voimatekijöitä. Niiden rinnalle on nousemassa tieto ja data. Kybervakoilun ja tiedon hankintaan liittyvien uhkien torjunta on perinteisiä uhkia hankalampaa muun muassa sen takia, että jälkien peittäminen helpompaa. Pelttarin mukaan vakoilua ja vaikuttamista kohdistuu TKI-toiminnan kaikkiin vaiheisiin: tuotekehitystä tekeviin yrityksiin ja niiden alihankintaketjuihin, mutta myös perustutkimukseen. Pelttari painottaakin huolellista tietoturvatyötä, panostamista riskien ymmärtämiseen ja yhteistyökumppaneiden taustatahojen selvittämiseen. Pelttari korosti myös riittävää kotimaista ja kotimaisin varoin rahoitettua TKI-toimintaa strategisesti tärkeillä aloilla sekä korosti systeemistä kilpailua autoritääristen ja oikeusvaltioiden välillä. Ne heijastuvat uhkina länsimaille ja Suomelle.

Keskustelussa neuvoston jäsenet pohtivat mm. tietoon ja dataan liittyvän geopolittisen tilanteen vaikutuksia Suomen kaltaiselle pienelle maalle, jolle kansainvälisyys ja kansainvälinen yhteistyö on eilinehto. Lisäksi pohdittiin, voiko kehitys johtaa teknologioiden kahtiajakoon, ja tarvitaanko TKI-toimijoille yhteisiä ohjeistuksia. ohjeistusten tarvetta. Keskustelussa korostettiin myös tieteen avoimuuden mahdollisuuksia ja merkitystä sekä siinä tarvittavaa kansainvälistä/eurooppalaista yhteistyötä. Alustajat korostivat vastauspuheenvuorossaan realismia, riskien tunnistamisen merkitystä ja vaivan näköä riskien tunnistamiseksi sekä selkeää sääntelyä, hyviä käytänteitä ja EU-tason yhteistyötä. Käpertyminen ei ole vaihtoehto mutta ei myöskään voi suositella naiiviutta; mitä enemmän tiedostetaan, sen vähemmän riskit toteutuvat.

4. TKI-rahoituksen parlamentaarinen työryhmä

TKI-rahoituksen parlamentaarisen työryhmän puheenjohtaja, kansanedustaja Matias Mäkynen alusti työryhmän työn tilanteesta. Mäkynen muistutti työryhmän toimeksiannosta – arvioida välineitä, joilla T&K-menojen 4% bkt-osuuteen voidaan päästä. Näitä on alustavasti kolme: pitkäjänteisyyteen tähtäävä budjettiprosessi, monivuotinen budjetointi sekä budjetin ulkopuolinen rahasto. Työssä on huomioitava vaikutukset julkiseen velkaan, budjettilain reunaehdot ja vaikutukset eduskunnan budjettivaltaan. Työryhmä on hyväksynyt työsuunnitelman, käynyt läpi TKI-toimintaympäristön tilannekuvaa ja keskustellut TKI-järjestelmän kantavista, pitkäjänteisistä periaatteista. Mäkynen mukaan työryhmän keskusteluissa on korostunut rahoituksen pitkäjänteisyys, ennakoitavuus, vipuvaikutus, yksityisen tki-rahoituksen periaatteet. Kyseessä on laaja kokonaisuus, jossa yksityisellä ja julkisella sektorilla on omat tehtävänsä – rahoitussuhde noin 1:2. Tavoitteena oleva 4%:n bkt-tavoite voidaan saavuttaa, jos rahoitusta lisätään noin 200 miljoonaa erua vuodessa julkisella ja 400 miljoonaa euroa vuodessa yksityisellä sektorilla. Mäkynen korosti työryhmän keskittävän rahoitusta koskeviin kysymyksiin, ei siihen, millä instrumenteilla tai kriteereillä rahoitusta kohdennettaisiin.

Neuvoston keskustelussa korostettiin työryhmän keskeistä merkitystä ja yhteistyötä neuvoston kanssa myös työn jatkossa. Keskustelussa korostui osaamisen ja tiedon tunnistaminen tulevaisuuden strategisena resurssina ja TKI-toimintaan tehtävien panostusten vaihtoehtoiskustannusten löytymistä. Pitkäjänteinen ja ennakoitava TKI-politiikka muodostaa keskeisen lähtökohdan Suomen houkuttelevuudelle tutkijoille ja yrityksille. Keskustelussa nousi esille myös, että 4%:n tavoite on ja tulee nähdä talouspoliittisena kysymyksenä. Tarvitaan laajaa talouspoliittista keskustelua sen varmistamiseksi, että budjettitekniikka ja kehysmenettelyt tukevat tavoitetta laittaa TKI-järjestelmän perusteet kuntoon. Jos tässä ei onnistuta, rapautetaan kasvun edellytyksiä pitkässä juoksussa. Keskustelussa kehoitettiin myös tarkastelemaan

pitkäjänteiset panostukset mahdollistavia kansainvälisiä malleja. Keskustelussa todettiin myös, että samanaikaisesti on etenemässä työryhmätyö Veikkauksesta tuloutetun rahoituksen edunsaajien rahoituksesta tulevaisuudesta.

Puheenjohtaja Marin kiitti alustuksesta ja keskustelusta. Marin kiinnitti huomiota tavoitteen saavuttamisen edellytyksenä olevan julkisten panostusten ohella merkittävät yksityisen sektorin lisäpanostukset. Puheenjohtaja piti tärkeänä, että neuvoston asiantuntemusta hyödynnetään TKI-rahoituksen parlamentaarisen työryhmän työssä.

5. Tiedoksi

Neuvostolle jaettiin kokousmateriaalin mukana kirjallisesti tiedoksi BusinessFinlandin arviointi ja tutkijanuria tarkastelleen työryhmän loppuraportti (liitteet 1 ja 2).

6. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja Marin totesi, että neuvoston seuraava kokous on 17.11.2021 klo 10.30-12 ja päätti kokouksen klo 11.40

Liitteet:

Asiakohta 3a – esittelyaineisto

Asiakohta 5, liite 1: Business Finlandin arviointi - Innovaatioita, kasvua ja kansainvälistymistä.

Asiakohta 5, liite 2: Tohtorit yhteiskuntaa uudistamassa – monipuolistuvat tutkijanurat.
Tutkijanurakysymyksiä käsittelevän työryhmän loppuraportti